

Sygn. akt V CSK 264/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Budownictwa Mieszkaniowego "I." Spółki Akcyjnej w S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...] o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 stycznia 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 grudnia 2014 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w punktach 1) a), 1 c) i 3) i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka Przedsiębiorstwo Budownictwa Mieszkaniowego „I.” Spółka Akcyjna domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody [...] kwoty 230.103 zł tytułem odszkodowania za szkodę wynikłą z wydania decyzji z ponad roczną zwłoką wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazała, że gdyby wniesione przez nią odwołanie od decyzji przyznającej odszkodowanie zostało rozpoznane bez zbędnej zwłoki, dysponowałaby ostatecznie ustaloną sumą odszkodowania już w 2008 r. i - umieszczając ją na lokacie terminowej - osiągnęłaby zysk w kwocie dochodzonej pozwem.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2014 r. oddalił powództwo oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 7.200 zł tytułem kosztów procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Prezydent Miasta S. decyzją z dnia 7 listopada 2007 r. przyznał powódce odszkodowanie w kwocie 3.435.700 zł za nieruchomość stanowiącą działkę gruntu wydzieloną pod drogę publiczną. Na skutek odwołania powódki, wniesionego w dniu 6 grudnia 2007 r., Wojewoda decyzją z dnia 20 kwietnia 2009 r. uchylił decyzję Prezydenta Miasta S. i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Decyzję tę Wojewoda wydał po okresie bezczynności stwierdzonej postanowieniem Ministra Infrastruktury postanowieniem z dnia 18 listopada 2008 r. i z przekroczeniem dwumiesięcznego terminu wyznaczonego w tym orzeczeniu. Prezydent Miasta S. decyzją z dnia 1 lutego 2010 r. przyznał powódce odszkodowanie w kwocie 5.081.880 zł.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż powódka nie wykazała, że gdyby organ odwoławczy rozpatrzył odwołanie w terminie, tj. najpóźniej do dnia 6 stycznia 2008 r., kwota należnego jej odszkodowania zostałaby ustalona w wysokości określonej w decyzji Prezydenta Miasta S. z dnia 1 lutego 2010 r., tj. 5.081.880 zł. Tym samym nie ma podstaw do przyjęcia, że poniosła ona szkodę pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym z zaniechaniem pozwanego.

Sąd Apelacyjny, na skutek apelacji powódki - skierowanej przeciwko rozstrzygnięciu oddalającemu powództwo w zakresie utraconych korzyści z tytułu opóźnienia w wypłacie odszkodowania w kwocie 3.435.700 zł - wyrokiem z dnia 18

grudnia 2014 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 133.023 zł, oddalił powództwo oraz apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny, aprobując przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku ustalenia faktyczne, dokonał ich odmiennej oceny prawnej. Uznał, że w następstwie zaniechania przez Wojewodę [...] rozpatrzenia odwołania w terminie powódka została pozbawiona możliwości dysponowania odszkodowaniem określonym w pierwszej decyzji Prezydenta Miasta S. (3.453.700 zł) i osiągnięcia zysku w postaci odsetek od lokaty terminowej za okres 12 miesięcy i 22 dni w kwocie - po uwzględnieniu należnego podatku dochodowego - 133.023 zł, co usprawiedliwia żądanie pozwu w tym zakresie na podstawie art. 417¹ § 3 w związku z art. 361 k.c.

Pozwany, zastąpiony przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego - w części uwzględniającej powództwo (pkt 1 a) i orzekającej o kosztach procesu (pkt 1 c i pkt 3) - skargą kasacyjną oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398¹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 361 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie w wyniku pominięcia okoliczności, że na skutek zaniechania wydania w ustawowym terminie decyzji odwoławczej przez Wojewodę powódka nie tylko utraciła korzyści, ale uzyskała również przysporzenie majątkowe o wartości przewyższającej doznany uszczerbek.

Powołując się na tak ujętą podstawę kasacyjną, pozwana wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie oddalenie apelacji powódki w całości i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów procesu.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że ustalenia istnienia i rozmiaru szkody majątkowej dokonuje się za pomocą metody dyferencyjnej (różnicowej). Polega ona na przyjęciu założenia, że szkodę stanowi różnica między

rzeczywistym stanem dóbr poszkodowanego z chwili dokonywania ustaleń a stanem hipotetycznym, jaki istniałby, gdyby zdarzenie szkodzące nie nastąpiło (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 lipca 1957 r., II CR 304/55, OSNCK 1958, nr III, poz. 76 oraz z dnia 14 stycznia 2005 r., III CK 193/04, OSP 2006, z. 7-8, poz. 89). Znajduje ona zastosowanie do ustalenia powstania i rozmiaru doznanej przez poszkodowanego straty oraz utraconych przez niego korzyści.

Poszkodowany powinien otrzymać w wyniku naprawienia szkody pełne pokrycie doznanego uszczerbku; nie może uzyskać więcej, niż wynosi szkoda. Przy ustalaniu szkody należy zatem - stosownie do art. 361 § 2 k.c. - uwzględnić nie tylko okoliczności powodujące doznanie uszczerbku, ale również przynoszące korzyści skutek zdarzenia, które wywołało szkodę. Zastosowanie zasady kompensacji szkody z uzyskanymi korzyściami (*compensatio lucri cum damno*), podyktowanej względami słuszności prowadzi do zredukowania szkody o wielkość uzyskanych korzyści; nie oznacza zmniejszenia odszkodowania ani jego miarkowania, lecz stanowi element ustalania zakresu prawnie relewantnego uszczerbku w mieniu poszkodowanego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2009 r., III CSK 283/08, nie publ.).

Zaliczenie korzyści przy ustalaniu rozmiaru szkody jest możliwe wtedy, gdy szkoda i korzyści są skutkiem tego samego zdarzenia i gdy prowadzi to do zaspokojenia tego samego interesu poszkodowanego, powstałego wskutek tegoż zdarzenia (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego dnia 27 marca 1961 r., 1 CO 27/60, OSPiKA 1962 r., Nr 4, poz. 105; uchwała Sądu Najwyższego dnia 23 kwietnia 1965 r., III PO 3/65, OSPiKA 1966 r., Nr 1, poz. 1), przy czym wchodzi ono w rachubę także w sytuacji, w której korzyść została uzyskana od osoby trzeciej.

W świetle przytoczonych uwag, podniesionemu w skardze kasacyjnej zarzutowi naruszenia art. 361 § 2 k.c. nie można odmówić słuszności.

Z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku wiążących ustaleń faktycznych wynika, że wypłacone powodce ostatecznie odszkodowanie ustalone zostało na sumę 5.081.880 zł, a więc wyższą od odszkodowania określonego decyzją z dnia 7 listopada 2008 r. o kwotę 1.646.180 zł. Ustalenia te wskazują

również na to, że gdyby Wojewoda wydał decyzję odwoławczą we właściwym terminie, tj. do dnia 6 stycznia 2008 r., to organ pierwszej instancji rozpatrujący sprawę ponownie dokonałby ustalenia odszkodowania stosownie do wartości wyłączonej nieruchomości, określonej w operacie szacunkowym

rzeczoznawcy majątkowego z dnia 17 maja 2007 r., przyjętym za podstawę decyzji z dnia 7 listopada 2007 r. W konkretnym stanie faktycznym zaszła jednak konieczność sporządzenia nowego operatu, gdyż poprzedni - z uwagi na upływ terminu określonego w art. 156 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) - nie mógł już stanowić podstawy decyzji odszkodowawczej.

W następstwie zaniechania wydania decyzji we właściwym terminie powód nie tylko doznał uszczerbku w postaci utraconych pożytków od należnej mu sumy odszkodowania, ale również odniósł korzyść wynikającą z przyznania mu odszkodowania w wysokości znacznie wyższej niż ustalona pierwotnie. Nie ulega przy tym wątpliwości, że korzyść ta nie weszłaby do majątku powoda, gdyby decyzja Wojewody została podjęta w terminie, a jej uzyskanie prowadzi do zaspokojenia tego samego interesu, do którego zmierza zgłoszone roszczenie.

Trafnie zatem zarzucił skarżący, że ustalone w sprawie okoliczności obligowały Sąd Apelacyjny do zastosowania - przy ocenie roszczenia powódki - zasady *compensatio lucrum cum damno*, skoro ustaleniu rozmiaru prawnie relewantnego uszczerbku stanowi obowiązek sądu wynikający wprost z art. 361 § 2 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2009 r., III CSK 283/08).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

kc